Pentru un muzeu al arhitecturii românești

Pentru un muzeu al arhitecturii românești

(Nicolae Lascu, ”Pentru un muzeu al arhitecturii româneşti”, în: *Arhitext Design*, 5, 1995, p. 10)

Cu zece ani în urmă s-a inaugurat, la Institutul de Arhitectură, nucleul unui posibil şi necesar muzeu al şcolii de arhitectură din Bucureşti.

Amenajat în spaţiul extrem de agreabil al fostei săli de Modelaj, la subsolul vechii clădiri proiectate de Grigore Cerchez, «muzeul-laborator» (o denumire aprobată, pentru a nu încălca o lege a arhivelor, valabilă în momentul respectiv) a fost rezultatul efortului câtorva membri ai şcolii: Mac Popescu, profesorii Sanda Voiculescu, Mihai Caffe, Peter Derer şi Ion Lucăcel, precum şi (puţin) mai tinerii Mihai Opriş şi subsemnatul. Pornindu-se de la istoricul şcolii, scris de profesorul Grigore Ionescu, în 1972 (până acum unicul studiu serios despre institutul nostru), s-au marcat, prin exponate, momentele instituţionale importante din viaţa şcolii (prin copii după actele oficiale respective), s-a ilustrat activitatea din şcoală prin câteva proiecte studenţeşti de epocă, două sau trei diplome de absolvire şi s-a început «desfăşurarea» unei galerii a foştilor profesori. O nişă a fost dedicată patronului şcolii, Ion Mincu, prin câteva proiecte şi schiţe mai puţin cunoscute, prin fotografii inedite şi prin medalionul executat, la începutul secolului, de sculptorul Georgescu. Profesorul Peter Derer a pus la dispoziţie câteva frumoase fragmente de construcţii recuperate la începutul anilor ‘80, salvate de tăvălugul demolărilor devastatoare din centrul Bucureştiului. Profesorul Paul Georgescu a contribuit cu machete ale unor monumente ale arhitecturii româneşti vechi şi cu frumoasa poartă ţărănească de lemn, iar arhitectul Otteleşanu a oferit cu generozitate mărturii ale activităţii interbelice a Asociaţiei Sportive Arhitectura (printre animatorii căreia s-a numărat) şi câteva caiete cu notiţe de curs din vremea studenţiei domniei sale.

Aceasta este până acum unica încercare din ţară de a pune bazele unei instituţii muzeale specializate. Căci, pornind de la un scop relativ limitat - acela de a deveni un spaţiu destinat istoriei şcolii bucureştene de arhitectură (deja centenară) - avea ambiţia, nemărturisită, de a ajunge un muzeu al arhitecturii româneşti. Iniţiatorii muzeului au considerat de la bun început că o astfel de instituţie nu poate exista decât prin cele două ipostaze contemporane: spaţiu de expunere - permanentă şi temporară – integrat într-un circuit public cât mai larg şi, pe de altă parte, spaţiu de cercetare şi depozitare a fondului arhivistic.

S-a încercat, aşadar, a face din sala avută la dispoziţie, amenajată din punctul de vedere al expunerii, sub forma în care se prezintă şi astăzi, un loc cât mai viu cu putinţă, prin

manifestări cât mai diferite. Câteva conferinţe şi dezbateri pe teme ale istoriei şcolii şi ale arhitecturii româneşti, expoziţii (organizate împreună cu biblioteca Institutului) cu cărţi provenite din donaţiile înaintaşilor noştri au fost apreciate de participanţi. Cadrul deosebit al sălii a primit, vreo trei ani la rând, în prima zi de şcoală, studenţii anului I, pentru a lua un prim contact cu trecutul şcolii în care abia au păşit. Muzeul şcolii a fost deschis, uneori, profesorilor şi studenţilor din străinătate care ne-au vizitat. Anul trecut, Catedra de Istoria şi Teoria Arhitecturii a organizat în ambianţa muzeului acordarea premiilor oferite de câteva firme particulare de proiectare studenţilor cei mai merituoşi ai secţiei de restaurare a Institutului.

Mult mai dificilă a fost cea de-a doua direcţie - aceea de a începe constituirea unui fond arhivistic, documentar, ca bază a unei activităţi proprii de cercetare şi, de ce nu, de publicare. A devenit limpede, foarte repede, că acest lucru nu era posibil sub forma benevolatului celor implicaţi

şi a generozităţii unor arhitecţi mai vârstnici care îşi ofereau piese documentare din propria arhivă, era nevoie de personal angajat anume pentru acest lucru.

Un muzeu al arhitecturii româneşti ar avea, poate în primul rând, menirea de a pune la adăpost valori documentare pe care trebuie să învăţăm să le apreciem ca expresie a personalităţii fiecărui creator, ca parte a istoriei arhitecturii dintr-o anume perioadă şi ca martor al unei epoci trecute a societăţii româneşti. Schiţe premergătoare, planuri de urbanism, fotografii ale clădirilor, texte cu caracter teoretic sau memorialistic etc., această categorie de fonduri de documente va diferenţia, fără îndoială, muzeul arhitecturii de sutele de fonduri aflate la Arhivele statului, la arhivele primăriilor, ale ministerelor etc. în fonduri arhivistice excepţionale - mult prea puţin cunoscute - se găsesc documente fără de care istoria arhitecturii noastre nu poate fi înţeleasă decât, cel mult, în termeni generali.

În fiecare an se pierd valori excepţionale când, prin dispariţia arhitecţilor, arhivele personale se risipesc, se pierd sau, şi mai grav, se distrug de urmaşi care nu au nici pe departe sensul importanţei acestora sau pur şi simplu, vor să scape de «vechiturile» care-i incomodează. La fel de incomode par a fi fost arhivele unor institute judeţene de proiectare care, după 1990, şi-au distrus o parte din ele.

Valoarea de neînlocuit a propriilor documente este însă prea puţin apreciată, din păcate, de înşişi arhitecţii români. Este singular, probabil, cazul lui Duiliu Marcu, care şi-a strâns, încă din tinereţe, planşele tuturor proiectelor (inclusiv a celor nerealizate), astfel încât acum fondul său personal de la Arhivele Statului din Bucureşti este constituit din multe mii de planşe, care aşteaptă să fie studiate cu atenţia cuvenită.

Prof. dr. Nicolae Lascu